

Zoo is het b.v. niet van voluntaristische eenzijdigheid vrij te pleiten, wanneer Wundt zegt: „Die Persönlichkeit ist die Einheit von Fühlen, Denken und Wollen, in der wieder der Wille als der Träger aller übrigen Elemente erscheint.“¹⁾

Dit is zeker, dat bij Persoonlijkheid het individueele geheel op den voorgrond treedt. Ze is de mensch naar zijn eigen zielsbestaan, waardoor hij van anderen onderscheiden is. In dit opzicht beduidt ze iets anders dan de natuur des menschen, die het geheel der eigenschappen aangeeft, welke al wat mensch is met elkander gemeen heeft.

Voorts denken we bij Persoonlijkheid niet aan een bepaalde zijde van het leven, hetzij de intellectueele, hetzij de ethische, hetzij de religieuze, maar aan het leven in al zijn volheid en naar al zijn uitingen. Elke beperking draagt bij tot verarming van het begrip. Ze ontdekt ons de majesteit, die God in den mensch heeft gelegd, om den koninklijken scepter te voeren allereerst over zijn eigen veelzijdig wezen. Dr. Bavinck ziet in Persoonlijkheid geteekend den burger van een hoogere wereld, nl. der ideeën en normen, van het ware, goede, schoone, een wezen, dat verstand en wil, zelfbewustzijn en zelfbepaling bezit, en dat als „zelf“, als ikheid, daarvan de eigenaar is en dus in zekeren zin erboven en erachter staat: „Als persoon gaat de mensch boven zichzelf uit, aanschouwt en kent, regeert en leidt hij zijn eigen wezen, wordt hij zijn eigen meester en heer.“²⁾

Er is nog iets waarop we tot recht verstand letten moeten. Zoowel de gedachte aan wat bij de gratie Gods ingewrocht, als wat door inspanning en worsteling verkregen is, ligt er in besloten.

Er is hier gezondigd naar deterministischen of naar pelagiaanschen kant.

¹⁾ Rudolf Eisler, Wörterbuch der philos. Begriffe, Berlin, 1910, s. v. „Person“.

²⁾ Dr. H. Bavinck, De overwinning der ziel, Kampen 1916, bl. 24, 25.